מליק • גברא אלמא ויקרא הוה: **ופליג בו** • על שפת הבור לידע אם זכר: **כמן** • חכם ומורה הוראה הוה ומתכוין להורות לה שיביא ימי הטומאה וימי טהרה: **ברדלס** • בלשון ארמי אפה: **מלון שם** • וכבר אכלוהו לו גרדוהו לאחר שלהן ולא מיהל כהן זה על המת: **כמין נפל** • וספק ספיקא היא דשמא תורה אור לא נפל היה אלא שפיר מלא רוח: **לידע אם רוח הפילה** • ולא תשב עליו ימי טומאה וטהרה (אם) נפל הפילה: **ואם תמני לומר וכו'** • ואם ירלה שהוא נפל עדיין ילין אם זכר אם נקבה: **ודמי גרדוהו** • שחזקתן בכך, והא=ודאי הוא: **שלו ושל תכירו** • בין שמניחן עובדין לירלה אחת בין שזה עובד לפעור וזה למרקולים והא דעבודת כוכבים מותרת ע"י ביטול נפקא לקמן (נג.) מנין לעובד כוכבים שפוסל עבודת כוכבים וכו': **שפחסה** • הכה עליה ישראל בפטיש עד שנתמעטה צורתה אבל לא חיסרה כלום הלכך לא בטיל: **וספגן** • גבי עובד כוכבים פחסה אע"ג וכו': **פני מילי פחסה** [לעיל מח:] **עובד כוכבים** • דגלי דעתיה (ג) מגזי ומבטל לה: **אבל פחסה ישראל לא** • דלא דמי לעבודת כוכבים שנשתברה מאליה דהתם אמר "אי יפסה לא מלה וכו'" אבל הכא קסבר עובד כוכבים-לא קפדא עבודת כוכבים לפחסה: **ורבא אמר לעולם כי** [לקמן נג.] **פחסה ישראל נמי** • הוי ביטול מעליא: **אלא** • דבגן גזור דכל ביטול ישראל לאו ביטול גזירה דלמא מגבה לה וקני לה בהגבהה דכל דבר הפקר כגון מליאה נקנית בהגבהה: **אין לפ כמלפ עולמים** • וטעונה גניזה כדילפינן בפרק [ר"י] (לקמן נב.) מוסר בסתר: **מרקולים** • יש עכו"ם שעובדין לגל של אבנים וקורין לה מרקולים וכל הכא זורק לה אבן והיא עבודתה: **מותרת** • שהרי ביטלו העובד כוכבים שסתר לגל: **לדרבא** • דלמא מגבה לה לכולה מרקולים [לקמן מט:] ברישא והדר מבטל ליה וסותרו: **לגרכו** • שגרוך לשפאין להסיק בשפאיה: **היא ושפאיה מותרין** • דהא בטלה עובד כוכבים (ג) שפיפה [תוספתא פ"ז] *[לגרכו]: **לגרכה** • ליפותה: **ושפאיה מותרין** • דמיזרק זריק להו ולא פלח להו: **ישראל שפיפה עבודת כוכבים** • של עובד כוכבים, דאי של ישראל אפי' שיפה נמי עובד כוכבים [לקמן מט: מח: פסחים נח.] היא ושפאיה אסורין לעבודת כוכבים דישראל לאו בת בטולי היא: **פיטוי** • הך דשיפה ישראל לגרכו כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה שמא תחזור לעבודת כוכבים: **אמרו לו אף פיטוי נעשים זבל** • כלומר הוא מתכוין לאבדה שלא יהנה ישראל ממנה וגם עתה יהנה ישראל ממנה שהרי השחקים נעשים זבל ונאמר "לא ידבק בידך מאומה": **גורם דרקון** • שמתא לעבודת כוכבים כדתנן במתניתין (דף מב:): **שפק עובד כוכבים אסור** • והוי ביטול: **שפק ישראל אסור** • ולא הוי ביטול: **מותר** • דתלינן בעובד כוכבים דהא ספק ספיקא הוא (ד) שמא לא נעבד מעולם: **אף לא ירקות** • מתני' קאי אזרעין אחתיה של אשירה ירקות בימות הגשמים שהלל קשה להן וכן כל אילן קשה להן ואין נהנה ממנה אבל לא בימות החמה שהלל יפה להן ונמלא נהנה מאשירה. כל אשירה אילן הוא: **רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים** • לפי שהגבייה עשרה על הירקות והוה ליבל ונמלא בעל הירק נהנה מן האשירה • גבייה הן העלין הנושרין מן האילן בימות הגשמים: **דעיקר עבודת כוכבים קיימת** • האילן לא בטל הלכך גבייה הנשרת ממנה אסורה:

של מציק אחד • פ"ה אלא ובתוספתא גרס מוסק פירוש מוסק זיתים: **ובא** כהן והליץ בו • אותו כהן שעמד היה דאפילו לקרובים אינו מטמא לנפלים דבעינן, דומיא דאביו ואמו (כדאיתא בת"כ ושיין תוס' פסחים ובגמרא): **לידע** אם זכר וכו' • ושפחה מטמאה בלידה* וכן מטמא בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלה:) לקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה זה יליד בית כמול לשמונה וכללא דמלתא כל שאין אמו ממאה לידה אינו נמול לשמונה ריש"א דבריתא בור שמטילין בו נפלים מהור פירוש שרגילין להטיל בו נפלים ועלה מייתי מעשה בשפחתו של מציק: **מפני** שחולדה וברדלס מטין אם וגרגרוהו לאחרן • איבעית אימא דומיא דבור רה"ר שהוא עמוק עשרה ואפ"ה אין זה ספק טומאה ברה"ר אם לא גרגרוהו דמירי בבור קצר שהיה רואה ממלא פי הבור ואיבעית אימא דומיא דבור רה"ר שהוא עמוק י' ואין לתמוה אפי' ודאי גרגרוהו ניחוש שמא גרגרוהו תחת רגליו וטומאה רצוצה בוקעת ועולה *דסתם חור שרצים*) יש בהן פותח טפח אי נמי י"ל דמיירי דבור קיימא ברשות היחיד ורגלי כהן ברה"ר: **שהטילה** כמין נפל וי"ל שנבדק הבור קודם שהטילתו לתוכו כיון שרגילין להטיל בו נפלים: **עובד** כוכבים שפיפה וכו' • פי' וקשיא לרשב"ל ולריך לומר מדלא משני אלא התם דעיקר עבודת כוכבים קיים ע"מ דרשב"ל שרי אפילו בעיקר עבודת כוכבים קיים בשלא כלרך גדילתה וכן משמע בשמוך דאיכו גופיה מותיב לרבי יוחנן (לקמן ע"ב) מהיכא דיתיר בקנה ואע"פ שעיקר עבודת כוכבים קיים: **הבא** נמי כדרבא • ל"ע בכל הני דתוספות שבת מג. ד"ה כופה עליה ושוד שם קבב: ד"ה איתיביה אביי): **ספק** עובד כוכבים אחכו ספק ישראל אחכו מותר • פי' הקומרים דתלינן בעובד כוכבים דהא ספק ספיקא הוא (ה) ושמא לא נעבדו מעולם ויפה כוון דאי ס"ד דאשבינן להו ודאי נעבדין אם כן אקשי דרבא לרבי יוחנן גופיה אמאי מותר הכי ליכא למיחש לנתחכה מאליה דלא שכיחא אחוכה מאליה כמו שבורה מאליה ואם כן אין רוב אחיכות לאיסור כי היכי דאיכא בעבודת כוכבים רוב שבירות לאיסור אלא הכא פלגא ופלגא חשיב אחיכות עובד כוכבים להיתר ואחיכות ישראל לאיסור אפ"ה אין להתיר בכך דהא רבי יוחנן אית ליה דאפילו ספק היתר הרגיל אינו מוציא מידי ודאי איסור כ"ש הכא שאין רגילות כל כך באחיכות דעובד כוכבים ואין כאן ספק היתר הרגיל ויש כאן ודאי איסור ואי"ת בספק נעבד נמי אקשי סיפא ישראל ודאי אחכו אסור ומאי שנא משברי ללמים דמודי רבי יוחנן דמותרין (ו) מטעם ספק ספיקא ויש לומר דיש להתיר יותר בשברי ללמים לפי שיש לאותם שבירתם בעובד כוכבים יותר מבישראל שאם היה ישראל שוברה היה מבערה מן העולם וגם אם נשתברה מאליה שכיח טפי דעובד כוכבים מבטל לה כשמולאה דמימר אמר אינו מלאה נפשה והשתא איכא תרי טעמא להיתירא אבל כשאחכו ישראל ליכא אלא חד טעמא להיתירא שיש לומר שמא כשימלאה העובד כוכבים אחוכה יבטלנה ובהך טעמא לחודה אין להתיר לרבי יוחנן אף בספק נעבד:

של מציק אחד ברימון שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ(ה) לידע אם זכר אם נקבה ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצוין שם והא הכא דודאי הטילה נפל ספק גרדוהו ספק לא גרדוהו וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי? לא תימא הטילה נפל לבור אלא אימא הטילה כמין נפל לבור והא לידע אם זכר אם נקבה הוא קתני? ה"ק לידע אם רוח הפילה אם נפל הטילה ואת"ל נפל הטילה לידע אם זכר אם נקבה **ואיבעית אימא** כיון שחולדה וברדלס מצוין שם ודאי גרדוהו **איתיביה מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בהן נעבד** אמאי הא שברים נינהו? הא *תרגמה שמואל בעומדין על בסיס **איתיביה** *עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חברו, וישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים אמאי, תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה? אמר אביי שפחסה, וכי פחסה מאי הוי והא תנן *פחסה אע"פ שלא חסרה=בטלה הני מילי דפחסה עובד כוכבים אבל פחסה ישראל לא בטלה ורבא אמר לעולם כי פחסה ישראל נמי בטלה אלא גזרה *דלמא מגבה לה והדר מבטיל לה והוי עבודת כוכבים ביד ישראל וכל עבודת כוכבים ביד ישראל אינה בטלה לעולם **איתיביה** *עכו"ם שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים וטרטיאות מותרות, וישראל שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים וטרטיאות אסורות אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה, הכא נמי כדרבא **איתיביה** *עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים לצרכו היא ושיפוייה מותרין לצרכה היא אסורה ושיפוייה מותרין, וישראל ששיפה עבודת כוכבים בין לצרכו בין לצרכה היא ושיפוייה אסורין אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה, הכא נמי כדרבא **איתיביה** דרבי יוסי אומר שוחק ווורה לרוח או מטיל לים אמרו לו אף היא נעשה זבל וכתיב לא ידבק בידך מאומה מן החרם אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה? הכא נמי כדרבא **איתיביה** רבי יוסי בן יסיאן אומר מצא צורת דרקון וראשו חתוך-ספק עובד כוכבים חתכו ספק ישראל חתכו מותר, ודאי ישראל חתכו=אסור אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה? הכא נמי כדרבא **איתיביה** דרבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהגבייה נושרת עליהן אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה? שאני התם דעיקר עבודת כוכבים קיימת, והא**

ח א מיי' פ"ט מהלכות מומחות מת אלכה יא: מ ב מיי' פ"ח מהל' עבודת כוכבים הלכה ע סמג לאוין כב מוש"ע י"ד סימן קמו סעיף ח: [ועיי' תוס' יבמות עה: ד"ה ושפחה]

י נ מיי' שם מוש"ע שם סעיף ה:

יא ד מיי' שם מוש"ע שם סעיף ח:

יב ה מיי' שם הלכה י מוש"ע שם סעיף ז:

יג ו מיי' שם הלכה ט מוש"ע שם סעיף ב:

יד ז מיי' שם הלכה יב סמג שם:

טו ח מיי' וסמג שם מוש"ע שם סעיף ז:

טז ט מיי' שם מוש"ע שם סעיף ח:

יז י מיי' שם הלכה ו סמג שם מוש"ע י"ד שם סעיף יד:

כל זה מפני סקושיא הוא ותיתיון מסר בתוספות וכל"ל ויש לומר דגרדוהו ואכלוהו קאמר ל"ג יל כו' כרש"ל ועי"ש:

*) כרש"ל הגי' אין

רבינו חננאל

(סוגיא) ישראל שפחסה לעבודת כוכבים של עובד כוכבים בלומר רצף צורתה ואינה ניכרת כלל אלא כאילו פס בעלמא היא לא בטלה פ"פ נוגרינן דלמא מגבה ליה ישראל וכיון דמגבה ליה קנאה וכי הדר מבטיל לה הוי לה עבודת כוכבים של ישראל ועבודת כוכבים ביד ישראל אין לה בטילה עולמית. תוב אקשי מן אבני מרקולים שהביא ישראל וחיפה בהן טרטראות כו' ומן ישראל ששיפה עבודת כוכבים ושונין בכולהו גוגרינן דלמא מגבה להו וקני להו בהגבהה והם עדיין בחזקתן וכיון דקנאם אע"ג דבתר הכי נשברו לא בטלי כדרבא דאמר עבודת כוכבים של ישראל לא בטלה לעולם • ומותבינן תוב אף לא ירקות פי' אין זורעין תחת האשירה ירקות בימות הגשמים מפני שהגבייה פי' עלי האשרה נובלות על הירקות והוה להן לובל ונמצאו הירקות גדילות מן העבודת כוכבים • ואמאי תיהוי זה הזבל שנפל מן האילן כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה • ופרקינן שאני התם דאשרה היא עיקרו של אילן קיימת

הגהות הב"ח

(ה) גמ' והליץ בו לידע: (ב) רש"י ד"ה פני מילי וכו' דמנזי: (ג) ד"ה היא וכו' עובד כוכבים כיון שגיפה: (ד) ד"ה מותר וכו' דשמא (ה) תוס' ד"ה ספק וכו' דשמא לא: (ו) בא"ד מעטם ספק ספיקא. נ"ב פי' וכ"ל איכא ספק ע"י העובד כוכבים תחוכה וספק לי נעבד: